

in mir« ter »Ana Karenina.« S prvim se je bavil od leta 1864.—72., a z drugim od 1873.—76.

V veličastni pesmi, kakor imenujejo nekateri »Vojno in mir«, so vse oblike umetnosti in zastopani so vsi stanovi, na katere se deli ruski narod, bodi si po epizodah, slikah, opisih, analizovanji: vse se pa zлага v soglasno in složno celoto.

To je struja ruskega naroda, ki urno teče pred našimi očmi. Pogorah in dolinah, v dvorani in v koči, med aristokrati in med kmeti, med generali in prostaki kreta se ostromotreči duh velikega pisatelja.

Glavni junak tega romana je ruski narod; iz tega osobja tako velikega in tako majhnega, tako kompliciranega in tako jednostavnega, tako plemenitega in tako podlega, tako dobrega in tako hudobnega, nam ustvarja Tolstoj povest od l. 1805. do 1812., razlagajoč nam značaj, kažoč očitno vse hibe, kreposti v vseh stanovih in v vseh pojavih ruskega življenja. (Dalje prihodnjič.)

Nekdaj.

Kadar s svilenimi laski
Tvojimi sem se igrala,
V temno ti oko sem zrla,
Ljubko te popraševala:

»Ljubec moj, golobec srčkan,
Kaj pa hočeš, le povedi!«
Šepetal si mi z nasmehom:
»Ljubica, sem, k meni sedi!«

In ničesar nisi želel,
Jaz ničesar več želela,
Ko v poljubu dolgem, vročem
Nama ustna so gorela.

Kristina.

Materinske dolžnosti.

An meinem Herzen, an meiner Brust,
Du meine Wonne, du meine Lust!

Chamisso.

ko hočem danes grajati neke vrste mater, nikakor nimam v mislih »emancipirane ženske«, ki zbog svojih stanovskih dolžnosti nima več časa za svoje dete. Nje do sedaj še ni, ona je le izmišljotina črnogledih nasprotnikov ženske slobode —

strašilo, s kojim nas nekateri plašijo o vsaki priliki, če jim nedostaje drugih razlogov. Niti ne bodem govorila o bornih delavkah, ki zapuščajo deco po sili, išoč si pri trudapolnem delu košček suhega kruha, kajti one so le žrtve naše nepovoljne socijalne organizacije. Ne, obračati hočem svojo pozornost samo na one matere, ki brez vsakega vzroka ostavljajo svoje dece iz zgolj samoljubja in samopašnosti, na one, ki niso prisiljene služiti si kruha in koje nič ne ovira v oskrbovanji svojih otročičev, pa vendar odvrčajo v neizmerni lehkomiselnosti od sebe vsako skrb za svoj zarod.

Še predno zagleda nedolžno bitje luč sveta, greši se zoper njega. Kedo bi pa tudi obračal pozornost na bitje, kojega še ni, ko jo vendar čaka izpolnitev tolikih družbinskih dolžnosti! Tega in onega plesa ne sme zamuditi, če noče grešiti zoper ton. Kaj zato, če se ravno ne čuti disponirana. Steznik stori že svojo dolžnost. A tam treba plesati in rajati v pozno noč. Kaj zato? Svojim znancem vendar ne more odreči. Da bi znale škoditi nevročene strasti stvarici, ki jo nosi pod srcem, to ji seveda ne pride na um.

Ko pritisne prvič svoje dete na prsi, se-li tedaj vzbudi materinska ljubezen? Zapusti li zdaj prazni posvetni hrup svojem detetu na ljubo? Kaj še! Že prvi dan mora v hišo dojka — tuja ženska, o koji ne ve nič, koje nič ne pozna; morda je ta ženska celo surova, brezvestna, lahkomišeln, Kedo bi to znal? Takej ženski izroča ona svoje dete. Mirno gleda, kako je malo bitje otroško-udano tej tuji ženski, a mater svojo jedva pozna. Že od prvega dne je izročeno dete tujim rokam; mati se zanje le malo briga, samo da more ustrezati svoji poželjivosti po družbinskem kratkočasu.

A tudi pozneje, ko odraste otrok dojki in pestunji, ni dosti bolje. Na njih mesto stopijo učitelji in odgojiteljice ter prevzamejo skrb za naraščaj visokorodne rodbine. Kaj čuda torej, če deca ne čuti do starišev prav nič otroške udanosti? Kjer niso uživali ljubezni, bi bilo odveč zahtevati zopet ljubezen. V mladih srcih ostane zevajoča praznota, a mladi naraščaj nas prešeneča po svojem oholem, puhlem značaju.

In to naj bode prihodnja generacija!

Revice, take matere, one same ne vedó, kaj so izgubile one oni trenotek, ko so se odrekle svojim otrokom. Ko bi vedele, koliko čistega veselja jih čaka v otroški sobi, v krogu njihovih malih, gotovo bi rdostno ostavile posvetni lišp in hrup. Vrnivše se v sveto zavetišče svojih otrok, bi kmalu pozabile vse karnevale, vsa kopališča, turfe in meetinge.

A kedo bi jim to povedal, ko so že od malega tako vajene; saj so je vendar lastne matere učile tako sè svojim vzgledom!

Matere, pazite, da pokažete svojim hčerkam pravo pot!

Mati, krepostna, skrbna mati, ki si je v svesti svojih dolžnosti in ki ima tudi trdno voljo je izpolniti, kako popolno bitje mora pač ona biti!

Težka, neizmerno težka je tvoja naloga, mati; stane te neizrecnega truda. A blažena ti, ako si rešila svojo zadačo. Tvoje plačilo bode tudi neizmerno.

Kaki blaženi čuti polnijo materi srce! S tiho, gorko ljubeznijo ljubi bitje, koje niti še rojeno ni, kojega še ne pozna. Skrbno odvrča vsak vnanji upliv, ki bi znal škoditi že v kali nežni stvarici. Ona kroti svojo zlovoljo, svojo naglo jezo, svoje strasti ter si vsaja v srce sama nežna, blaga čutila. Tiho, mirno opravlja svoj vsakdanji posel, željno čakajoča dneva, ko bode smela pritisniti prvič ljubljeno dete na kipeče srce. Pogled v deteta nedolžne oči, kojega pritiska na svoje prsi, ji je dosti odškodnine za ves trud, za prečute noči in prestane bolečine.

Meni je in ostane nerazumljivo, kako more biti mati tako brezsrčna, da prepušča dojenja svojega deteta drugi ženski, ali pa ga celo hrani na umetni a tako malo umestni način s kravjim mlekom. Mati, ki stori to brez potrebe, iz lenobe, iz samopašnosti ali iz lahkomišelnosti je nestvor, ki ne zasluži svetega imena »mati«. Taka mati ne ljubi svojega deteta, a ona tudi ne bo nikdar deležna blage sreče, koje uživa mati, ki hrani svoje dete sama.

Čim večje postaja dete tem večje so materine dolžnosti. Otroci naj vidijo v materi le blagega angelja brez strasti, brez hib. Mirno naj vlada ona v svojem malem krogu, vzgaja naj deco, ne toliko z direktnimi sredstvi, kolikor z dobrim vzgledom ter jim vtisne v mlada srca svojo neizbrisno podobo.

Srečni otroci, koji imajo tako blagouzorno mater! Spominjali se je bodo vse žive dni s spoštovanjem in z ljubeznijo. Njena podoba jim bode dostikrat krepilo v trenutkih dvoma in skušnjave.

O, da bi vse matere bile take!

Nočem s tem reči, da naj se mati odpove vsakemu veselju, vsaki zabavi. Gotovo ne. Saj kratkočasje ji je tudi treba, da ne zboli duševno in telesno. A vendar prva skrb naj ji bodo njeni otroci. Zabava naj se le tedaj, kadar more to storiti, ne da bi trpeli škodo njeni mali.

Gotovo se ji včasi pripeti, da se bode morala odreči še zadnji trenotek kaki zabavi; a odreče se rada svojim srčkom na ljubo. Naj

idejo drugi, naj se le kratkočasijo! Ona pozabi kmalu to zgubo v krogu svojih malčkov, Morda sede k zibelki svojega deteta ter mu zapoje prosto pesmico, dokler ji sladko ne zaspi. Morda se poda se poda se svojimi otroci v kak kotiček, kjer sedejo vsi k njej, stiskaje svoje glavice k njenim kolenom, ter molče poslušajo pripovedi in bajke o začarani carici, o hrabrem vitezu in o hudobni coprnici. Kako verno posluša mala družinica; kako upirajo svoje velike, nedolžne oči v v pripovedovalko, da jim nobena beseda ne uide! A kako laskavo, kako srčno znajo prositi, ko je povestica pri kraju. »Mama še jedno, še to, še ono«. In mati pripoveduje in pripoveduje, dokler naposled ne omahne malčku v njenem naročji trudna glavica na njena prsa, da sladko zadremlje. V njegovih sanjah se pa prikažejo lepe kraljice, zlobne starke, zatirane pastorki in dobre vile, ki izgledajo vedno ravno tako, kakor njegova ljuba mamica.

O te čarobne, žareče otroške oči! Koliki blagor odseva iz njih ljubeči materi! Vpričo takih čistih lučic vgaša celo svetloba električnih zarnic plesne dvorane. Kako puhle in prazne se glasijo brezmišelnih fraze, s kojimi obsipavajo kavalirji svoje plesalke v primeru z ljubkim brbljanjem nedolžnega deteta! A koliko je mater, ki nečejo poslušati teh sladkih glasov ter jih odvrtača, češ, to ji je preotročje, preneumno. Tako sem čula o imenitni, duhovitej gospej, ki jemlje vedno deklo s seboj na izprehode, da govori z malim njenim sinčkom, da tega njej — materi — ni treba.

In to hoče biti uzorna mati!

Pazite matere, da posvetite svojim otročičem kar je v vas najboljšega, najzlahtnejšega, da odgojite krepak, značajan, čuteč in blag rod, kajti neizmernega vpliva je materino vedenje na rahlo otroško dušo.

Res, neizmerno težko zadačo nam je naložila narava. Veliko moramo trpeti in prestati, za kar mož nič ne vé in ne zna. A večja nego vse bolečine in trpljenje je materinska sreča, koje ne more mož nikdar čutiti, kar obžaluje že Chamisso z besedami:

»O wie bedaur' ich den Mann,
Der Mutterglück nicht fühlen kann!

*

